

Él nyomtatás a könyvgyártásban

KREATÍV LEHETŐSÉGEK, VALÓS GYÁRTÁSI TAPASZTALATOK

Tancsa Ágnes

A Stanctech Kft.-nél a tavalyi évben állt munkába a Schmedt PräziEdge G3 könyvélnyomtató. Az elmúlt időszak gyakorlati tapasztalatairól, az élnyomtatás kreatív lehetőségeiről és a technológia mindennapi kihívásairól Joóné Vass Katalin ügyvezető igazgatóval és Bula Tamás programozóval beszélgettünk.

FOGALMI TISZTÁZÁS – ELTÉRŐ TECHNOLOGIÁK, ELTÉRŐ ERŐSSÉGEK

Az élmetszés, az élfestés és az élnyomtatás fogalma gyakran keveredik a megrendelők fejében – és sokszor szakmai körökben sem egyértelmű a különbség –, pedig három markánsan eltérő technológiáról van szó. Az élnyomtatás tintasugaras eljárás, amelynek elsődleges értéke nem a tükröfényes fémes felület, mint az élmetszésnél és nem is az egységes, intenzív színhatás, mint az élfestésnél, hanem a grafikai szabadság és részletgazdagság.

Ez az a technológia, amely lehetővé teszi, hogy a könyv élén ne egyszerűen csak egy szín, hanem valódi vizuális tartalom jelenjen meg – illusztráció, karakteres tipográfiai elemek vagy egyetlen képbe sűrített komplett történet formájában.

AZ ÉLNYOMTATÁS LEGERŐSEBB OLDALA: GRAFIKA, RÉSZLET, TÖRTÉNET

Az élnyomtatás lényegi előnye, hogy részletgazdag grafikák nyomtathatók vele. Nyugodtan szárnyalhat a megrendelő fantáziája, a technológia nem szab határt. Finom vonalak, apró részletek, színátmenetek és összetett mintázatok is megjeleníthetők a könyv élén.

Az élnyomtatásban rejlő lehetőségek különösen olyan kiadványoknál jelentenek piaci előnyt, ahol a könyv megjelenése marketingértékkel bír: sorozatoknál, gyűjtői kiadásoknál, fiatalabb célcsoportnak szánt műfajoknál. A könyv élén

megjelenő grafika nemcsak díszít, hanem vizuális üzenetet hordoz, és azonnal megkülönbözteti a kötetet a polcon.

PIACI TAPASZTALATOK – NÖVEKVŐ IGÉNY, TUDATOS TERVEZÉS

A piacon egyértelműen növekszik az élnyomtatott könyvek iránti érdeklődés. Leggyakrabban romantikus regények, sci-fi- és fantasy-sorozatok esetében találkozunk vele, ahol a részletgazdag élgrafika jól illeszkedik a műfaj vizuális világához.

A megrendelések túlnyomó része jelenleg ragasztóköttött könyvekre érkezik, de keménytáblás kiadványoknál is egyre gyakrabban merül fel az élnyomtatás igénye – különösen akkor, amikor a cél nem klasszikus arany- vagy bronzzhatás, hanem egyedi, grafikus megoldás.

A PAPÍR, A POR ÉS AZ ELŐKÉSZÍTÉS SZEREPE

A papír minősége kulcsfontosságú: a kapott nyomatkép minőségének körülbelül 80 százalékát ez határozza meg. Gyakran felmerül az az elképzelés, hogy a borítón megjelenő grafika a könyv élén is azonos módon folytatódjon, ugyanakkor fontos figyelembe venni, hogy a borító és a könyvél egészen eltérő papírszerkezetet képvisel. Míg a borító jellemzően simított felületű, sok esetben fóliázott műnyomó papírra készül, addig az élnyomat volumenizált ofszetpapírra kerül,



ahol a megnyitott rostszerkezet sajátos módon veszi fel a festéket.

A papír felülete, festékfogadó képessége és az alkalmazott grafika együtt alakítja ki a végeredményt; különösen a nagy fedettségű nyomatok esetében válik fontossá a tudatos tervezés, hiszen a különböző papírok eltérő módon reagálnak a festékterhelésre.

Az élnyomtatás is, mint minden technológia, odafigyelést és szakértelmet igényel. A könyvek vágásakor keletkező papírpór az egyik legkritikusabb tényező, különösen a volumenizált könyvpapírok esetében, amelyek kifejezetten hajlamosak a porzásra. A por kezelése kulcsfontosságú, mivel a nyomtatófejek mikroszkopikus fúvókákon keresztül dolgoznak.

A festék folyékony, de annyira finom permet formájában távozik, hogy olyan mintha port szórna. Amikor a fúvókák eltömődnek, a nyomtat csíkossá válik. Nagy felületen egyszínű tónusoknál a fej elszennyeződése sokkal látványosabb hibát eredményez.



A harmadik generációs gép már levegőpengés portalanítással és elszívással dolgozik, de a stabil minőség érdekében nálunk a gyártást minden esetben többlépcsős előtisztítás előzi meg. Ez időigényesebb, ugyanakkor lehetővé teszi, hogy érzékenyebb papírokkal és összetett grafikákkal is megbízható eredményt érjünk el.

HULLÁMOS KÖNYVTEST ÉS BORÍTÓRÓL BORÍTÓRA FUTÓ GRAFIKA

A digitális nyomtatással készült, ragasztóköötött könyveknél gyakran találkozunk hullámos könyvtesttel. Ilyenkor az előkészítés kulcsszerepet kap: préselésre, szárításra és gondos beállításra van szükség ahhoz, hogy a festékpermet kizárólag az élre kerüljön, és ne jusson be a belívbe.

Az egyik legösszetettebb – ugyanakkor leglátványosabb – feladat az, amikor az elképzelés sze-



rint a grafika belső borítóról külső borítóra, át a gerincen, fejen és lábon is pontosan fut. Ezek a megoldások milliméter alatti pontosságot igényelnek, miközben az előzőekelt, sapkázott, körbevágott könyvtest nem ad olyan szabályos, négyzetes tömböt, mint egy ragasztóköötött kiadvány. A hajtások, a gerincvastagság és a könyvtest eltérései miatt ezeket a munkákat csak komoly tapasztalattal és kísérletezéssel lehet megvalósítani – számunkra éppen ez jelenti a specializáció egyik irányát.

TERMELÉKENYSÉG ÉS MINŐSÉG KÉZBEN TARTVA

Megfelelő előkészítéssel az élnyomtatás kifejezetten termelékeny technológia: akár három-négyezres példányszámok is biztonsággal gyárthatók. Természetesen vannak olyan esetek – például extrém poros papír vagy különösen érzékeny grafika –, amikor gyakoribb tisztításra van szükség, de ez a minőségbiztosítás része.

A gép minden könyvre ugyanazt a PDF-et nyomtatja, ezért a vágási pontosság és a könyvtest minősége kiemelten fontos. A célunk az, hogy a különböző nyomdai és kötetési technológiával készült kiadványoknál is stabil, kiszámítható eredményt érjünk el.

FOLYAMATOS FEJLŐDÉS, VALÓDI HOZZÁADOTT ÉRTÉK

Az élnyomtatás ma már nem kísérleti technológia, hanem tudatosan alkalmazható, folyamatosan fejlődő gyártási megoldás. A gyártó és a magyarországi forgalmazó, a Prosystem Kft. is aktívan épít a felhasználói visszajelzésekre. Több fejlesztés is napirenden van, amelyek tovább javítják a minőséget és az üzembiztonságot.